

THÁCH THỨC CHUYỂN ĐỔI SỐ CỦA CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN THỊ NGỌC LOAN

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0 và đại dịch COVID-19 tác động hiện nay, chuyển đổi số là xu hướng tất yếu, là vấn đề sống còn của các doanh nghiệp Việt Nam. Bài viết nghiên cứu thực trạng chuyển đổi số, nhận diện những khó khăn, thách thức, từ đó gợi ý những vấn đề đặt ra đối với doanh nghiệp Việt Nam trong quá trình chuyển đổi số.

Từ khóa: Chuyển đổi số, doanh nghiệp, Cách mạng công nghiệp 4.0

DIGITAL TRANSFORMATION CHALLENGES OF VIETNAMESE BUSINESSES

Nguyen Thi Ngoc Loan

In the context of Industrial Revolution 4.0 and the impact of the Covid-19 pandemic, digital transformation is an inevitable trend for Vietnamese businesses. The article studies the current situation of digital transformation, identifies difficulties and challenges, thereby suggesting problems for Vietnamese businesses in the digital transformation process.

Keywords: Digital transformation, business, Industrial Revolution 4.0

Ngày nhận bài: 12/5/2022

Ngày hoàn thiện biên tập: 31/5/2022

Ngày duyệt đăng: 6/6/2022

Tổng quan về chuyển đổi số

Khái niệm về chuyển đổi số

Theo Wikipedia, chuyển đổi số là mọi hoạt động dựa trên nền tảng “không giấy tờ” đến “các ứng dụng của công nghệ kỹ thuật số trong xã hội loài người”.

Công ty nghiên cứu và tư vấn công nghệ thông tin hàng đầu thế giới Gartner định nghĩa: Chuyển đổi số là việc sử dụng các công nghệ số để thay đổi mô hình kinh doanh, tạo ra những cơ hội, doanh thu và giá trị mới. Còn Microsoft thì cho rằng, chuyển đổi số

là việc tư duy lại cách thức các tổ chức tập hợp mọi người, dữ liệu và quy trình để tạo những giá trị mới.

Mặc dù, đã xuất hiện từ rất lâu trên thế giới nhưng ở Việt Nam, khái niệm chuyển đổi số mới chỉ xuất hiện trong vài năm trở lại đây với nhiều định nghĩa, cách hiểu khác nhau. Tuy nhiên, tựu chung như sau: Chuyển đổi số được hiểu theo nghĩa là quá trình thay đổi từ mô hình truyền thống sang DN số bằng cách áp dụng công nghệ mới như dữ liệu lớn, internet vạn vật, điện toán đám mây... thay đổi phương thức điều hành, lãnh đạo, quy trình làm việc, văn hóa công ty.

Nhìn chung, chuyển đổi số là thay đổi phương thức làm việc, sản xuất thông qua sự tích hợp các công nghệ kỹ thuật số vào hoạt động của mỗi đơn vị, doanh nghiệp (DN) nhằm thay đổi cách thức vận hành, mô hình kinh doanh và đem đến những hiệu quả cao hơn, những giá trị mới hơn.

Lợi ích của chuyển đổi số

Những lợi ích dễ nhận biết nhất của chuyển đổi số đối với DN đó là cắt giảm chi phí vận hành, tiếp cận được nhiều khách hàng hơn trong thời gian dài hơn, lãnh đạo ra quyết định nhanh chóng và chính xác hơn nhờ hệ thống báo cáo thông suốt kịp thời, tối ưu hóa được năng suất làm việc của nhân viên... Điều này giúp tăng hiệu quả hoạt động và tính cạnh tranh của tổ chức, DN được nâng cao.

Nhìn chung, theo các chuyên gia phân tích và nghiên cứu thị trường thì 5 mục đích cuối cùng mà các DN chuyển đổi số hướng đến bao gồm: Tăng tốc độ ra thị trường; Tăng cường vị trí cạnh tranh trên thị trường; Thúc đẩy tăng trưởng doanh thu; Tăng năng suất của nhân viên; Mở rộng khả năng thu hút và giữ chân khách hàng.

Tình hình chuyển đổi số ở các doanh nghiệp Việt Nam

Bước vào Cách mạng công nghiệp 4.0, đặc biệt là ứng phó với tác động của đại dịch COVID-19, các DN Việt Nam cũng đã sớm tiếp cận chuyển đổi số, sẵn sàng "sống chung với dịch"; từ đó tận dụng những cơ hội mà nền kinh tế số mang lại để nâng cao năng lực, lợi thế cạnh tranh, tăng tốc và phát triển. Kết quả khảo sát "Thực trạng chuyển đổi số trong DN trong bối cảnh dịch bệnh COVID-19" do Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) thực hiện năm 2020 với trên 400 DN cho thấy, các DN Việt Nam đã bắt đầu nhận thức và ứng dụng các công nghệ số vào các khâu, như quản trị nội bộ, mua hàng, logistics, sản xuất, marketing, bán hàng và thanh toán. Cụ thể, có hơn 50% số DN được hỏi đã ứng dụng các công nghệ số trước khi đại dịch COVID-19 bùng phát; hơn 25% số DN bắt đầu ứng dụng công nghệ số từ khi có dịch COVID-19 và có ý định tiếp tục sử dụng công nghệ số, còn lại gần 17% số các DN chưa ứng dụng các công nghệ số nhưng đã có quan tâm.

Chuyển đổi số đã diễn ra hầu hết các loại hình DN và ở nhiều mức độ khác nhau. Trong ngành Ngân hàng, các ngân hàng đã nghiên cứu và triển khai chiến lược chuyển đổi số bước đầu với ứng dụng internet vạn vật cho phép khách hàng truy cập sử dụng dịch vụ ngân hàng, kết nối với các hệ sinh thái số khác trên nền tảng internet (dịch vụ ngân hàng số Timo của VPBank, Live Bank của TPBank, E-Zone của BIDV...), hoặc cung ứng các dịch vụ ngân hàng thông qua ứng dụng được cài đặt ngay trên điện thoại di động. Đơn cử như, Vietcombank đã ra mắt ứng dụng ngân hàng số VCB Digibank, là dịch vụ mới nổi bật với sự đồng nhất về trải nghiệm, dễ dàng trong thao tác, tích hợp nhiều giải pháp bảo mật ưu việt. Agribank cũng tiên phong triển khai lắp đặt ATM đa chức năng trên thị trường thẻ, từ đó, Agribank mở rộng tới các dịch vụ ngân hàng số hiện đại, như ngân hàng tự động Autobank, ứng dụng định danh khách hàng trực tuyến, giao dịch rút tiền không cần thẻ...

Trong lĩnh vực quản trị nội bộ, điện toán đám mây là công cụ kỹ thuật được nhiều DN Việt Nam sử dụng nhất, với 60,6%, tăng 19,5% so với thời điểm trước đại dịch COVID-19. Tiếp theo là hệ thống hội nghị trực tuyến, hệ thống quản lý công việc và quy trình với xấp xỉ 30% số DN đã ứng dụng các công cụ này trước khi có đại dịch COVID-19 và xấp xỉ 19% số DN đã bắt đầu sử dụng các công cụ này từ khi có dịch bệnh.

HÌNH 1: 5 TRỤ CỘT TRONG CHUYỂN ĐỔI SỐ

Nguồn: Học viện Quản trị Royal Academy (2021)

Theo khảo sát của VCCI, có tới 98% số DN kỳ vọng có sự thay đổi trong hoạt động sản xuất, kinh doanh khi thực hiện chuyển đổi số, trong đó lớn nhất là khả năng giúp giảm chi phí (chiếm tỷ lệ hơn 71%), giúp DN hạn chế giấy tờ (61,4%) đưa thêm giá trị gia tăng vào trong sản phẩm, nâng cao chất lượng sản phẩm và dịch vụ (45,3%)...

Trong khi đó, theo kết quả khảo sát của Bộ Công Thương cũng cho thấy, có tới 16/17 ngành khảo sát đang có mức độ sẵn sàng thấp trước xu hướng tham gia ứng dụng chuyển đổi số vào hoạt động của DN. Đáng chú ý, số DN mới bắt đầu biết về chuyển đổi số chiếm tới trên 80%. Cũng theo khảo sát, chỉ có 6,6% DN cho rằng, đủ nguồn lực để thay đổi hoàn toàn từ hệ thống cũ sang hệ thống công nghệ mới, 34,6% DN sẽ thay đổi từng bước do không đủ nguồn lực, 27,5% đang trong quá trình chuẩn bị vốn và nguồn lực và có tới 31,1% DN vẫn chưa làm gì để theo kịp Cách mạng công nghiệp 4.0.

Báo cáo "Chỉ số phát triển kỹ thuật số của DN vừa và nhỏ khu vực châu Á - Thái Bình Dương" của Cisco công bố năm 2019 cũng cho thấy, các DN vừa và nhỏ Việt Nam đang đối mặt với những trở ngại trong quá trình chuyển đổi số như thiếu kỹ năng số và nhân lực (17%), thiếu nền tảng công nghệ thông tin đủ mạnh để cho phép chuyển đổi kỹ thuật số (16,7%), thiếu tư duy kỹ thuật số hoặc các thách thức về văn hóa kỹ thuật số trong DN (15,7%)... Mới chỉ có một số ít DN vừa và nhỏ Việt Nam đang bước đầu đầu tư vào công nghệ đám mây (18%), an ninh mạng (12,7%), nâng cấp phần mềm, phần cứng để chuyển đổi số (10,7%).

Bên cạnh đó, có tới 60% DN được hỏi cho biết, rào cản lớn nhất họ gặp phải khi áp dụng chuyển đổi số

là chi phí đầu tư, ứng dụng công nghệ còn cao; chưa làm chủ các công nghệ lõi, hệ thống nền tảng cơ bản; hạ tầng số thiếu đồng bộ cùng với thách thức từ nhận thức của DN. Điều này đã làm cho quá trình chuyển đổi số đang diễn ra chậm, chưa đúng hướng...

Giải pháp đẩy nhanh tốc độ chuyển đổi số của doanh nghiệp Việt Nam

Chương trình chuyển đổi số trong DN, hợp tác xã và hộ kinh doanh đặt mục tiêu là đến năm 2025 có 100% các cơ sở sản xuất kinh doanh được nâng cao nhận thức về chuyển đổi số; tối thiểu 500.000 cơ sở sản xuất kinh doanh được nhận các hỗ trợ từ chương trình chuyển đổi số như sử dụng công cụ tự đánh giá mức độ sẵn sàng chuyển đổi số, hỗ trợ đào tạo, tư vấn, tham gia các gói ứng dụng giải pháp công nghệ chuyển đổi số; tối thiểu 800 DN, 100 hợp tác xã và 4.000 hộ kinh doanh được hỗ trợ chuyển đổi số. Trong đó, ưu tiên trong một số lĩnh vực sản xuất, chế biến, chế tạo, nông nghiệp, du lịch...

Tuy nhiên, theo thống kê của Hội các nhà Quản trị DN Việt Nam, đến thời điểm này, có 90% DN chuyển đổi số không thành công. Để đạt mục tiêu đề ra, cũng như đẩy nhanh tốc độ chuyển đổi số của các DN Việt Nam, Bộ Kế hoạch và Đầu tư đã đề ra 7 nhóm hoạt động dự kiến triển khai trong thời gian tới như:

Thứ nhất, xây dựng các tài liệu, công cụ hướng dẫn chuyển đổi số và môi trường số triển khai chương trình. Theo đó, phát triển, vận hành Cổng thông tin, ứng dụng điện thoại thông minh của Chương trình chuyển đổi số nhằm tạo môi trường số triển khai các hoạt động, tăng cường tương tác giữa các đối tượng của Chương trình trên môi trường số; xây dựng các tài liệu, công cụ hướng dẫn dùng chung.

Thứ hai, hình thành và tổ chức điều phối mạng lưới chuyên gia tư vấn về chuyển đổi số cho các cơ sở sản xuất kinh doanh: Nâng cao năng lực của các chuyên gia tư vấn chuyển đổi số theo các tiêu chuẩn, xu hướng thế giới...

Thứ ba, hỗ trợ đào tạo chuyển đổi số cho các cơ sở sản xuất kinh doanh: Xây dựng và tổ chức triển khai các khóa đào tạo, đặc biệt các bài giảng trực tuyến mở trên môi trường số; hỗ trợ đào tạo tại cơ sở sản xuất kinh doanh trong lĩnh vực sản xuất, chế biến.

Thứ tư, hỗ trợ tư vấn chuyển đổi số cho các cơ sở sản xuất kinh doanh: Chương trình đánh giá, lựa chọn những cơ sở sản xuất kinh doanh có đủ năng lực, cam kết chuyển đổi số để hỗ trợ tư vấn xây dựng lộ trình chuyển đổi số và hỗ trợ tối đa 50% chi phí hợp đồng tư vấn chiến lược, tư vấn triển khai khi sử dụng dịch vụ tư vấn của mạng lưới chuyên gia.

Thứ năm, hỗ trợ ứng dụng giải pháp công nghệ

chuyển đổi số cho các cơ sở sản xuất kinh doanh: Xây dựng các gói hỗ trợ, bao gồm các chỉ dẫn giải pháp công nghệ cho các nhóm đối tượng khác nhau chia theo quy mô, giai đoạn phát triển kinh doanh và theo lĩnh vực, ngành nghề. Các cơ sở sản xuất kinh doanh tham gia được hỗ trợ tối đa 50% chi phí ứng dụng các giải pháp trên nền tảng số.

Thứ sáu, hỗ trợ thúc đẩy DN phát triển giải pháp, nền tảng chuyển đổi số, gồm xây dựng tiêu chí, tổ chức đánh giá, lựa chọn các giải pháp chuyển đổi số và kết nối với các cơ sở sản xuất kinh doanh có nhu cầu chuyển đổi số.

Thứ bảy, triển khai các hoạt động truyền thông cho chương trình chuyển đổi số để tạo sự lan tỏa và kết nối.

Tóm lại, để chuyển đổi số thành công, DN cần hội tụ các yếu tố sau: Tư duy nhận thức là vai trò của người đứng đầu; cuộc cách mạng về thể chế; nguồn nhân lực; hạ tầng; tinh thần DN sáng tạo. Trước mắt, các DN cần tập trung chú trọng vào những vấn đề trọng tâm như: (i) Hoạch định chiến lược kinh doanh trước khi chuyển đổi số; (ii) Quản lý dữ liệu khi chuyển đổi số; (iii) Đề cao vai trò của từng cá nhân trong chuyển đổi số và cấu trúc từng nhóm làm việc, bao gồm: Nhóm các nhà lãnh đạo, phải có người lãnh đạo nhạy bén, dẫn dắt DN đi đến mục tiêu đã đề ra; Nhóm nhân viên hỗ trợ kinh doanh là những người thực hành các công nghệ và các lĩnh vực khác nhau trong DN; Nhóm lập trình viên là những người có trình độ và kỹ năng trong việc phát triển, thiết kế hệ thống công nghệ thông tin để cung cấp các tính năng ưu việt cho việc vận hành và quản lý DN...; (iv) Thay đổi văn hóa và giao tiếp trong DN; (v) Đo lường kết quả chuyển đổi số của DN.

Tài liệu tham khảo:

1. Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (2020), *Kết quả khảo sát "Thực trạng chuyển đổi số trong doanh nghiệp trong bối cảnh dịch bệnh COVID-19"*;
2. Trọng Đạt (2022), *Thách thức khi chuyển đổi số của các doanh nghiệp Việt Nam*, Vietnamnet.vn;
3. Hiên Minh (2022), *Chuyển đổi số và cuộc sống ở Việt Nam 10 năm tới: Góc nhìn từ chuyên gia*, Baochinhphe.vn;
4. Nguyễn Hạnh-Ngọc Quỳnh (2021), *90% doanh nghiệp chưa thành công chuyển đổi số*, congthuong.vn.
5. Vũ Long (2021), *7 nhóm giải pháp để hỗ trợ doanh nghiệp chuyển đổi số, vượt qua đại dịch*, longdong.vn.

Thông tin tác giả:

TS. Nguyễn Thị Ngọc Loan
Khoa Kinh tế - Học viện Ngân hàng
Email: ntnngocloan@gmail.com